

BETER LATEN

*Voorkomen en behandelen
van (mogelijke) smetplekken
door de wijkverpleging*

Stappenplan

Stap 1:
Stel een projectteam samen

Stap 2:
Organiseer een startbijeenkomst

Stap 3:
Maak een actieplan

Stap 4:
Ga van start

Stap 5:
Evalueer hoe het gaat

Stap 6:
Afronding en borging

Beter Laten zorghandelingen komen regelmatig voor. Dit zijn zorghandelingen die vroeger nuttig en efficiënt leken. Door nieuwe inzichten en onderzoeken blijken ze nu niet meer passend te zijn. Deze handelingen kunnen voor mensen met een zorgvraag onnodig belastend, of zelfs schadelijk zijn. Daarnaast kan deze handeling voor zowel de zorgvrager als zorgverleners onnodig veel tijd kosten. Eén van die handelingen is de preventie of behandeling van smetplekken.

Voorkomen en behandelen van smetten

In de praktijk wordt er op (niet-)smettende huidplooien vaak nog gebruik gemaakt van poeders, pasta's en zinkzalf. Uit onderzoek blijkt dat deze middelen juist het risico op huidletsel vergroten.

Effectieve manieren van behandelen zijn onder andere het voorkomen van teveel transpiratie, het voorkomen van huid-op-huid contact, het drooghouden van de huidplooien en een goede dagelijkse verzorging van de huid. V&VN heeft de volgende landelijke multidisciplinaire richtlijn ontwikkeld: 'Smetten (intertrigo) preventie en behandeling'. Het doel van de richtlijn is het ontstaan van smetten in de grote huidplooien te voorkomen, of om smetten in de huidplooien zo snel mogelijk te herkennen en te behandelen.

Dit stappenplan is ontwikkeld voor en door wijkverpleegkundige teams, die zelf aan de slag willen gaan met de richtlijn. Stap voor stap nemen we je hierin mee.

STAP 1:

Stel een projectteam samen

Stel een projectteam samen van maximaal vier mensen. Dit doe je door de juiste personen erbij te vragen. Bijvoorbeeld: manager zorg, teamleider, kwaliteitsverpleegkundige, zorgmedewerker(s), beleidsmedewerker, (gespecialiseerd) wondverpleegkundige.

Plan een afspraak met het projectteam:

Tip: Vul met je projectteam de eerste stappen van het actieplan in voor een goede start.

Beschrijf met elkaar een heldere motivatie: Welk probleem lossen we op? Voor wie?

Bespreek ook het doel van het project, de rolverdeling en het tijdsplan. (Het helpt als een enthousiaste projectleider het project begeleidt!)

Verdiep je met het projectteam in de richtlijn smetten, Praktijkkartaat behandelen, Praktijkkartaat preventie, Patiëntenfolder en de Infographics smetten.

Bedenk met welke enthousiaste zorgteams je het beste aan de slag kunt gaan.

Tip: Start met twee zorgteams om van elkaar te leren.

Ga met de zorgteams of teamleider in gesprek over het project en mogelijke deelname. Bespreek of er voldoende enthousiasme is voor het project.

Handige tools voor deze stap:

Richtlijn smetten, Praktijkkartaat behandelen, Praktijkkartaat preventie, Patiëntenfolder, Infographics smetten, (Voorbeeld) Actieplan.

STAP 2:

Organiseer een startbijeenkomst

Vergroot de steun voor het project in de deelnemende teams door een startbijeenkomst te organiseren. Je informeert de betrokken zorgmedewerkers over het project tijdens deze bijeenkomst en zet samen de eerste stappen.

Wat bespreek je tijdens de startbijeenkomst?

- > Waarom doen we dit project? Wat is het doel?
- > Laat dit [filmpje](#) zien om de uitleg over het belang van dit project te geven.
- > Geef uitleg over waarom jullie aan de slag willen met het voorkomen en behandelen van smetten.
- > Bespreek bij deze stap de inhoud van de richtlijn: werkwijze, mogelijke misverstanden over de juiste zorg voor smetten en de nadelen van de huidige werkwijze.

Bespreek daarna onderstaande punten:

- > Hoe wordt er op dit moment omgegaan met (mogelijke) smetplekken?
- > Is er aandacht voor preventie?
- > Gaan alle collega's op dezelfde manier met (mogelijke) smetplekken om?
- > Wat vinden de zorgverleners van de zorg van (mogelijke) smetplekken op dit moment?
- > Wie zijn erbij betrokken? Bijvoorbeeld: (huis)arts, verpleegkundige, aandachtsvelder, (gespecialiseerd) wondverpleegkundige.

- > Wat zijn de voor- en nadelen van de huidige manier van verzorgen van smetten?
- > Hoe verloopt de samenwerking bij de behandeling van smetten?
- > Wat kan ervoor zorgen dat het niet lukt om de werkwijze uit de richtlijn smetten toe te passen in de praktijk? Wat zijn de risico's? Waar ben je bang voor? / Waar zie je tegenop?
- > Ziet het team het zitten om met de richtlijn aan de slag te gaan?
- > Wat hebben de teams nodig om met het Beter Laten van de zorghandeling aan de slag te gaan?

Bijvoorbeeld: training, informatie over producten, informatie voor cliënten, gespreksvaardigheden, klinische les, kennis over aanschaf van benodigde producten, afspraken die gemaakt moeten worden met andere zorgverleners.

- > **Maak zo concreet mogelijke vervolgspraken op korte termijn over:**

- Tijdsfad: Bepaal een duidelijke start en een duidelijk eindpunt. Denk bijvoorbeeld aan een periode van 12 weken. Maak ook afspraken over welke acties wanneer uitgevoerd worden en wanneer deze worden teruggekoppeld.
- Rolverdeling: Wie gaat welke acties uitvoeren?
- Ambassadeur: Spreek af wie namens het team ambassadeur wordt. De ambassadeur motiveert het team en houdt de tijdplanning in de gaten. Een ambassadeur kijkt ook of iedereen de afspraken nakomt.

- > Vul gemaakte afspraken in op het actieplan.

- ★ **Handige tools voor deze stap:**
(Voorbeeld) Actieplan, Beter Laten Lijst, Draaiboek startbijeenkomst, Format PowerPoint startbijeenkomst, Richtlijn smetten, Praktijkkkaart behandelen, Praktijkkkaart preventie, Patiëntenfolder, Infographics smetten, PowerPoint smetten, Filmpje RENEW.

STAP 3:

Maak een actieplan

Je hebt nu alle input van het zorgteam gekregen en komt als projectteam weer samen. De ambassadeurs uit het zorgteam sluiten hier ook bij aan. In deze fase bespreek je de uitkomsten, bepaal je de strategie en maak je een actieplan.

> Bespreek de volgende vragen:

- Welke belemmerde factoren zijn uit het overleg met de zorgteams naar voren gekomen?
- Wat hebben de teams nodig om deze zorghandeling te verminderen:
 - **Kennis (weten):** Welke kennis is nodig? Op welke wijze kan deze kennis het beste aan de teams worden aangeboden?
 - **Vaardigheden (kunnen):** Welke vaardigheden of handelingen zijn nodig? Bijvoorbeeld gespreksvaardigheden.
 - **Houding of motivatie (snappen of willen):** Wat is nodig om de juiste kennis en motivatie te krijgen en te borgen? Bijvoorbeeld informatie.
 - **Inzicht (doen):** Het Beter Laten echt doen en zelfstandig kunnen toepassen naar eigen inzicht.

> Regel de voorwaarden en hulpmiddelen die het team nodig heeft. Denk bijvoorbeeld aan scholing, bespreking van de casus of situatie, rollenspel, afspraken met betrokken zorgverleners, beschikbaarheid van de juiste materialen.

> Vul met elkaar het actieplan in en maak de acties zo concreet mogelijk. Leg afspraken vast in een haalbaar tijdspad.

★ **Handige tools voor deze stap:**
(Voorbeeld) Actieplan, Gesprekstool oefenen team en oefenen nieuwe cliënten.

Maak voordat het team met de richtlijn aan de slag gaat afspraken met de wondverpleegkundige en betrokken huisarts(en) en bespreek de volgende zaken:

> Wondverpleegkundige

- Bespreek de inhoud van de richtlijn.
- Ondersteunt de wondverpleegkundige de nieuwe werkwijze?
- Wat moet er gebeuren om de nieuwe werkwijze toe te kunnen passen? Denk hierbij aan materialen of communicatie met de arts.
- Wil de wondverpleegkundige helpen bij de introductie van de richtlijn door mee te werken aan de training?

> Betrokken huisarts(en)

- De inhoud van de richtlijn en de intentie dat de zorgmedewerkers hiernaar gaan handelen.
- Maak afspraken over wat de zorgmedewerkers zelfstandig kunnen doen en op welk moment ze de huisarts wel erbij betrekken. Bijvoorbeeld bij het erger worden of complicaties van de smet. Een ander voorbeeld is wanneer er miconazol of hydrocortison moet worden voorgeschreven.
- Informeer de huisarts over de startdatum van de nieuwe werkwijze.
- Leg gemaakte afspraken met de huisarts vast. Plan direct een evaluatiemoment

'De huisarts heeft de richtlijn smetten naast de eigen richtlijn gelegd om te kijken of er veel verschil is in werkwijze. Hieruit bleek dat de richtlijnen grotendeels overeenkwamen. In de richtlijn van de huisarts was er meer focus op preventie. Wij hebben hiervoor aanvullende afspraken gemaakt.'

Voorbeeld uit de praktijk.

Voorbeeld van stappen voor in het actieplan:

- 1.** Ga na of alle medewerkers uit het zorgteam voldoende informatie hebben over de nieuwe werkwijze volgens de richtlijn smetten en hiernaar aan de slag kunnen. Wat zijn de voordelen van de nieuwe werkwijze? Hoe kan de werkwijze toegepast worden in de praktijk? Het kan helpen om hier een klinische les voor te organiseren.
- 2.** Breng in kaart welke cliënten (een verhoogd risico op) smetplekken hebben.
- 3.** Ga in gesprek met cliënten. Gebruik hiervoor de patiëntenfolder over smetplekken. Begin klein, denk aan 2 of 5 cliënten. Bespreek met de cliënt wat de werkwijze inhoudt en welke materialen voor die cliënten van toepassing zijn.

Tip! Soms vinden cliënten het moeilijk om te veranderen en zeggen zij snel 'nee'. Hoe ga je hier als medewerker mee om? Deze gesprekken kun je oefenen met het team.

- 4.** Maak met het team duidelijk afspraken over de inzet van de nieuwe werkwijze. Het is belangrijk dat iedereen dezelfde werkwijze volgt. Dit helpt ook de cliënt.
- 5.** Ga aan de slag. Probeer 2 weken of het goed werkt en plan een evaluatiemoment in.

STAP 4:

Ga van start

Nu is het tijd om aan de slag te gaan! Alleen door te doen, ontdek je of de nieuwe werkwijze ook in de praktijk goed werkt. Introduceer de nieuwe werkwijze voor preventie en behandeling van smetplekken. Dit kan bijvoorbeeld tijdens een teamoverleg.

- > Bespreek het concept van het actieplan en de relevante afspraken die gemaakt zijn met de arts of wondverpleegkundige met de teams. Vraag of iedereen zich hierin kan vinden en of er nog aanvullingen zijn.
 - > Geef aan dat de nieuwe werkwijze per direct ingaat.
 - > Gebruik de PowerPoint Smetten. Bespreek hierbij per foto hoe iedereen zou handelen en wat uiteindelijk het advies is volgens de richtlijn.
 - > Bespreek concreet de acties uit de richtlijn met hulpmiddelen van V&VN en overhandig deze in papieren vorm: Richtlijn smetten, Praktijkaart behandelen, Praktijkaart preventie, Patiëntenfolder, Infographics smetten.
 - > Bespreek de eventuele afspraken die gemaakt zijn met de huisarts of wondverpleegkundige nu er gewerkt gaat worden volgens de richtlijn smetten.
Wat pakt het team zelfstandig op? Wanneer moeten ze de huisarts erbij betrekken? Wanneer is extra aandacht voor preventie nodig?
 - > Geef aan dat er ruimte is voor vragen. Ga na wat de teams verder nog nodig hebben, voordat ze kunnen starten.
 - > Informeer zorgmedewerkers wie ze kunnen benaderen bij vragen of wanneer ze ergens tegenaan lopen.
 - > Maak concrete afspraken met de teamleden over wie wat doet en het tijdsplan.
- *Tip: Gebruik een verbeterbord waar medewerkers kunnen opschrijven waar ze tegenaan lopen bij het uitvoeren van de afgesproken acties.*
- > Plan een of meerdere vaste evaluatiemomenten in. Laat vooraf weten wat er inhoudelijk geëvalueerd wordt, zodat iedereen zich hierop (inhoudelijk) kan voorbereiden. Ervaringen kunnen worden bijgehouden in het Elektronisch Cliënten Dossier (ECD). Zie stap 5 met voorbeeldvragen.
 - ★ **Handige tools voor deze stap:**
Actieplan, Richtlijn smetten, Praktijkaart preventie, Praktijkaart behandelen, Patiëntenfolder, Infographics smetten, PowerPoint Smetten.

STAP 5:

Evalueer hoe het gaat

In deze stap zorg je voor kleine momenten om te kijken of de geplande acties echt effect hebben. Het helpt om vooraf zelf een aantal vragen mee te geven voor de evaluatie.

‘Door vooraf een aantal korte vragen mee te geven aan collega’s waarin de ervaring met de nieuwe werkwijze werden vastgelegd, konden we ervaringen tijdens het volgend teamoverleg gelijk evalueren.’

Voorbeeld uit de praktijk.

- > Plan regelmatig van deze korte momenten om de ervaringen van de zorgteams te evalueren. Bijvoorbeeld tijdens een teamoverleg. Hierbij kijk je naar de ervaringen en hoe het staat met de afgesproken acties. Waar lopen de zorgteams tegenaan waar jij nog niet aan gedacht had? Stel het actieplan bij als dat nodig is, om nog meer succes te hebben.

Deze vragen kunnen helpen bij de evaluatie:

- Hoe gaat het met de acties? Wat is gelukt en wat niet?
- Hoe ervaart de cliënt de nieuwe werkwijze?
- Welke ervaringen hebben jullie met de nieuwe werkwijze? Zien jullie verbetering?
- Is de cliënt bereid om over te stappen naar de nieuwe werkwijze?
- Waar lopen jullie tegenaan?
- Wat hebben jullie nodig voor een volgende stap?

Handige tools voor deze stap:

Actieplan.

‘Wij kunnen gewoon heel veel tijd winnen door zelf volgens de richtlijn te werk te gaan. Anders krijg je elke keer dat je contact op moet nemen met de huisarts. Of dat je foto’s moet sturen en moet afwachten. Dat kost ons veel tijd, het kost de huisarts veel tijd. Voor de cliënt betekent het dat we later kunnen beginnen, echt een gemiste kans.’

Voorbeeld uit de praktijk.

STAP 6:

Afronding en borging

De nieuwe werkwijze wordt toegepast in de dagelijkse praktijk. Nu is het moment om te zorgen dat de nieuwe werkwijze een standaard onderdeel wordt in jullie werk. Een eindevaluatie geeft hierbij inzichten en kan ondersteunen om tot goede afspraken te komen voor de borging.

> **Eindevaluatie met de zorgteams:**

Ga in gesprek met de teams waarin de resultaten en geleerde lessen besproken worden. Zijn de doelen, die vooraf vastgesteld zijn in het actieplan behaald? Vraag naar hun ervaringen en of zij terugkijken op een succesvol project. Wat zijn de ervaringen van zorgmedewerkers en eventueel betrokken cliënten? Zal de richtlijn smetten en de daarbij horende werkwijze onderdeel blijven van het dagelijks werk?

> **Eindevaluatie met het projectteam:**

Bespreek met het projectteam de eindevaluatie en wat er uit de tussentijdse evaluatie kwam. Wat leren jullie hiervan? Hebben de acties het effect bereikt dat jullie voor ogen hadden?

Tip: Je kunt de evaluaties delen met de teamcoach en/of zorgmanager als start van de borging.

Borging

Zijn er mooie resultaten bereikt? Dan wil je natuurlijk dat de verbeteringen worden meegenomen in de dagelijkse routines en het gedrag van de teams. Hoe zorg je daarvoor?

Leg afspraken over de nieuwe werkwijze vast in werkinstructies, protocollen of het ECD.

Zorg dat iedereen op de hoogte is. Neem de richtlijn op in het inwerkprogramma van nieuwe collega's.

Zorg dat informatiemateriaal makkelijk beschikbaar is.

Maak het thema een vast agendapunt van het teamoverleg. Dan blijft het binnen de teams onder de aandacht.

Voorkom terugval naar (oud) gedrag. Dat doe je door oudere protocollen, materialen en hulpmiddelen weg te halen.

Rol het project uit bij zorgteams in de rest van organisatie. Als dat gewenst is.

Informeer sleutelfiguren over de resultaten van het project. Denk hierbij aan: zorgmanagers, teamleiders, beleidsmedewerkers, bestuurders en opleiders. Zij komen vaak op meerdere locaties bij zorgteams en kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de verspreiding binnen de organisatie.

Overzicht van beschikbare tools smetten

Actieplan

**Beter
Laten lijst**

Filmpje RENEW

**Draaiboek
startbijeenkomst**

**PowerPoint
startbijeenkomst**

**Gesprekstoel oefenen
nieuwe cliënten**

**Gesprekstoel oefenen
team**

**PowerPoint
smetten**

**Landelijke
multidisciplinaire richtlijn**

**Praktijkaart
preventie**

**Praktijkaart
behandelen**

Patiëntenfolder

**Infographics
smetten**

**'Smetten (intertrigo)
preventie en behandeling'**

Colofon

Verantwoordelijk voor uitgave: Deze publicatie is tot stand gekomen met een subsidie van ZonMw. RENEW is een project van IQ healthcare en Radboudumc Nijmegen, in samenwerking met Vilans, Hogeschool Arnhem Nijmegen en V&VN.

Auteurs: Marieke Sengers en Karlijn Nanninga (Vilans), Getty Huisman-de Waal, Benjamin Wendt (Radboudumc)

Contact: Getty.Huisman-deWaal@radboudumc.nl

Eindredactie: Saskia Baardman (Vilans)

Ontwerp: Jeroen van Ingen

Refereer naar dit stappenplan als: Sengers, M., Nanninga, K., Wendt, B., Huisman-de Waal, G. (2024). Beter Laten Stappenplan 'Aan de slag met beter laten zorghandelingen voor de wijkverpleging'

© | 2023 Alle rechten voorbehouden. Deze publicatie mag je downloaden, vereenvoudigen en naar verwijzen. Wil je een onderdeel gebruiken voor je eigen publicatie? Dan is hier voorafgaand schriftelijke toestemming van de auteurs voor nodig.

*Namen van de cliënten zijn fictief en niet te herleiden naar echte personen.

Met dank aan de deelnemende organisaties aan de pilot: Buurtzorg, Proteion, Santé Partners en ZZG zorggroep.

